

Материјалот за песните појќе го ц'рпфме од Садила. Јас слушајќи го Садила ко дете се вљубив во него и, просто, тој свирит јас го голтам, ' и голтам песните. Татко ми, рекоф имаше триесет и седум песни во та Охридско-преспанска лира. И после јас со еден магнетофон одеф по стари охриѓани, оту нас ни беше проблем не само мелодијата, него и зборојте на песните.

Материјалот за песните појќе го ц'рпем од Садила. Јас слушајќи го Садила ко дете се вљубив во него и, просто, тој свирит јас го голтам, ' и голтам песните. Татко ми, рекоф имаше триесет и седум песни во та Охридско-преспанска лира. И после јас со еден магнетофон одеф по стари охриѓани, оту нас ни беше проблем не само мелодијата, него и зборојте на песните. И одеф, пример, комшија ми беше Викторија Поп Стефанија, та беше извор на песни и ќе ги слушав, дали Викторија или рибарите или некој други стари жени шо живееја во Охрид, или мажи шо беа, шо пееја убаво и знаеја и ја ќе одеф кај ними, ќе ги снимем на магнетофон и после ги обработвем песните. Кај нас старите песни охридски се едно дејствие, се десило нешто, некоја работа и на основу то дејствие шо се десило настанала песна. Пример за Зарчета. „Ќе ме грабит...“ (за песната „Ќе ме грабит, нане, тој Никола“-заб), тие ошле да ја грабет, таја избегала кај Бакаловци, па дошле со чун, па го однесле Лин, то е едно албанско село па се вратиле назад. За Џоџета (за песната „Бог да бие, Русе, твојта мајка“). Џоџе си бил така, малку шеговит, како да речит чоек. Џоџе се шетал со кајчето, а Руса од Банџовци седела на мост. Тој чун че земел ама чун да управљаш требит четворица. Џоџе сам и к'рмел и веслат и така да ојт да е видит убавицата покрај езерото тука, и тој сам си пеел за нејзе, „сам си веслат Џоџе, / сам си примат, / песна пејт / све за тебе“. Сакам да речам додека јас не навлезем во историјатот како е настаната та песна уопште не влеговше во репертоарот и не е снимаем. А за Фросина, за Фросина сум биден дури Јанина. Пошто Фросина беше од Јанина, постојт една ваква легенда: Фросина била мома убава, мажена за некој богаташ од Јанина. Меѓутоа, таму бил Али-паша Јанински. Син му се заљубвит во Фросина и је присилвит, Турците беа на власт, тије командуваа, тие праеја и под присилба е присилвет Фросина да одит со син му на Али-паша Јанински. Тој толку се заљубил во нејзе, шо го земат прстенот од мајка му, венчалниот прстен од мајка му, и е го дават како поклон на Фросина. М'ж је од Фросина, фамилијава, сакет да му кажет на бегов да го сопрет, да го заприт синов да не ојт ваму, таму, тој не вервал. Меѓуто, му го дале прстенот од жена му и тој кога го видел прстенот од жена му, наредил Фросина да е удает во Јанина, оту таму имат езеро исто как' шо имат и овдека. Кога разбрала Фросина, е казале, кога разбрала оту сакает да е удает, Фросина избегала во Охрид и зато е настаната онаа песна „Фросино моме убаво, /скри си го белото лице...“ и такви некој работи. Фросина доваѓат во Охрид и е мажена за еден охриѓанец. Така е настанала та песна „Фросина...“ Од Зарчета рекофме песнава. Тој бил Никола ама девојкава била таксана за други и не кандисвела за него. И тога решил да е грабит. Кога разбрала ова дека ќе е грабит, избегала до Б'к'лов Мост. Б'к'ловци се горе, над летното кино сега. И Никола решил да е грабит. И повикал еден чун, во чунот биле, шо пејме во песната се спомвет „со дебрани и мокрани“, а се знајт дека дебраните биле чувари на езерото и мокрани и слегле полу Подкади со чунот, а два три души се качиле горе да е грабет и да е носет Лин. Меѓуто, во песната се пејт, му велит внуката на војкото: „...подај ми го шејшането,/ ти ќе полниш, јас ќе фрљам...“ Фактички биле две шејшанина, едното се полнит, другото пукат. И со первата пушка кога пукнала, го ранила и оттука го зеле Никола од Зарчета в чун, со чун го однесле Лин. Лин, Никола седел пет-шес месеци додека заздравил и така се вратил назад. Сакам да кажам, една песна охридска, то е едно дејствие.

Песмата „Ќе се грчам, ќе се турчам, ќе го земам Осман бегот...“ (се работи за песната „Ја излези стара мајко на пенџерето“) е настаната ќе Тасевци овдека, над Сараишче, на улицата „Самоилова“. Тој Осман-бег оттука поминувал со којн бел и одел горе Имарет. Ама бил ногу убав и којнот бел и ко ќе идал оддалеку се слушало касајнето, идајнето на којнот. И ко ќе излези на пенџера, та била исто ногу убава и ќе го гледала и ќе го гледала кај шо тој варвит од куќата горе. Ко ќе се врашчал, пак излеглвела на пенџерето да го гледат. И је велит на мајка је: „Ја излези стара мајко на пенџерето/ па да видиш кој помина /ми помина Осман бегот, мила мајче ле...“ После пејт „Ќе се грчам, ќе се турчам ќе го земам Осман бег...“ и така натаму. „Ќе ме носит на Сараишче“, а не „ќе ме носит Свети Наум“, тука е Сараишче, а Сараишче имаше кајчина и све то „ќе ме шетат со кајчето, мила мајче ле...“ И то на крајот мајка е је велит: „Немој ќерко, некој душо, / тој е Турчин верба немат,/ каурка не земаат“. Ето така, та песма во малава наша е настаната.

Јас имам испеано песни за охридските војводи: Васил Чакаларов, тој не е охридски, за Методи Патчев, Христо Узунов, Аргир Маринче и многу други песни, ама јас сум бил во прилепското село к’де е загинат Методи Патче па сум бил на гробот на Христо Узунов во Цер. Сакам да речем додека не е знаеф историјата на тој војвода како е, шо е, како се бијал, со кого се бијал, з’шо како уопште не снимаф песна. Имав една песна за Васил Чакаларов к’јодоф дури Клисуре, а Клисуре то е во Егејска Македонија. Пример, јас имам две песни за Лазар Поп Трајков, поправо три „Народе македонски“ и песмата за Чакаларов. Тие биле големи војводи. Сакам да речам ногу тешко се имаме пробивано во тие песни, зашто охриѓани немаше ногу стари, некоја знајт два реда некоја знајт три реда, така сме ги снимале песните и сме напрајле една комплет песна, и така сме го стварале тој репертоар.

Сум трагал за песната „Народе македонски“. Сум е вртел цела Преспа одозгора од Лерин десно, па ко ќе одиш за Костур, тука се Загоричани, кое три пати е изгорено. Песнава „Народе македонски“ е настаната во Загоричани, кога го земаат, кога го фашчет војводата Марко Лерински тој е војвода наш, и го носет Лерин; пред да го бесат му наместиле столица, а во то село Загоричани имало леарница за бомби за време на Илинденското востание три пати е изгорено то село, сакам да кажам го носет во Лерин му клавет столица и последниот збор да го кажит, тој наместо да кажи последен збор ја испеват песнава „Народе македонски“ и по мене така е настаната песната „Народе македонски“. Го барат тука, му кажвит на народот да се не плашит од Каравангелис тој грчкиот владика кој бил за Македонците страх и трепет, во вреќи од компири ги носел главите на македонските војводи. И кога му наместиле во Лерин, народ се собрало ногу, кога му наместиле столица и горе бесилка за да го бесет, му давет да кажит последен збор и тој наместо да кажит последен збор е испеват песнава „Народе македонски, со какви идеи си ти“ и такви некој работи. Така е по мене, како шо сум барал по стари љуѓе низ Загоричани, настанала песната.

(К. Поп Стефанија, 1935)

Од книгата „Така се зборува во Охрид“ приредиле Лилјана Гушевска и Лилјана Минова-Гурков
а
пје
1999. , Ско

Подготви: Марко Китевски